

SZERTÁR rovat

tanácsok pedagógusok számára

A rovatot írta: Dr. Tárnok Zsanett

Az atipikus az új normális?

Az iskola kezdése, a követelményeknek való megfelelés és a teljesítmény kapcsán felmerülő elvárások a tipikusan fejlődő gyermekeket is megviseli. De mi a helyzet azokkal a gyerekekkel, akiknél valamilyen tanulási zavar, magatartás probléma vagy fejlődési zavar áll fenn? Ráadásul sokszor ez még az iskolakezdekori ki sem derül. Tanítóként fontos tisztában lennünk azzal a ténnyel, hogy minden osztályban legalább egy ADHD-val diagnosztizált gyermek van, legalább egy tikkkel, legalább egy az autizmus spektrum zavar valamilyen tünetét mutatja. A különböző tanulási zavarok, mint az olvasás, írás, számolás zavarai a gyerekek jelentős részénél jelen vannak különböző mértékben, így az iskolában ahol a tanulás az elsődleges feladat, ez egyszerűen nem hagyható figyelmen kívül. Az ő beilleszkedésük, szocializációjuk értelemszerűen nehezített, így fokozott törődést és talán lehet azt is mondani, hogy a tipikustól eltérő bánásmódot igényelnek. A tanároknak rendkívül nehéz helyzetük van, hiszen egyszerre kell az anyaggal haladni, és egyszerre kell figyelni azokra, akik valamilyen nehézséggel küzdenek. Ez sokszor lehetetlen küldetésnek tűnik, és ilyenkor a saját kompetenciájuk kérdőjeleződik meg azzal párhuzamosan, hogy a frusztrációjuk is nő. Sajnos a tanárképzésben a fejlődésükben eltérő gyerekek képzésével, tanításával kapcsolatban még nem épült be teljeskörűen az a tudásanyag és készségtár, ami szükséges lenne ahhoz, hogy ezt a helyzetet a pedagógusok könnyebben kezelni tudják. Az biztos, hogy az igényük rá óriási, ezt nap mint nap tapasztalom jómagam is, amikor a témában valamilyen képzést vagy előadást tartok. Kissé sarkítva azt lehet mondani, hogy az eltérő fejlődéssel való találkozás szinte mindennapossá vált a tanári munkában is, erre utal a cikk enyhén provokatív címe is.

A következő részben a fenti problémát segítve a teljesség igénye nélkül igyekeztem összegyűjteni azokat a tüneteket és jeleket, amik utalhatnak a fejlődési zavarokra, különös tekintettel a tanulási nehézségekre, bár meg kell jegyeznem, hogy ezek azonosítását még az a tény is nehezíti, hogy a gyermekek fejlődése nem azonos mértékű, illetve sokszor nem egyértelmű, hogy egy késői éréstől vagy egy diagnosztizálható fejlődési zavarról van szó.

Honnan tudhatjuk, hogy kell-e és mikor kell aggódnunk?

A tanulási zavarokat akkor diagnosztizálják, ha egy gyermeknek komoly gondjai vannak egy adott tanulmányi készséggel vagy tantárggyal, például a matematikával vagy az olvasással. A tanulási zavarokat úgy határozzák meg, hogy eltérés van a gyermek fejlődési elvárásai és a tényleges képességei között. Példa erre az a gyermek, akinek más téren nem okoz gondot, hogy lépést tartson társaival, de az olvasás terén jelentős lemaradásban van.

Bár egyes fejlődési zavarok, mint például az autizmus, vagy az ADHD már az óvodás és iskoláskor elején diagnosztizálhatók, és gyakran diagnosztizálják is őket, a tanulási zavarok általában csak akkor válnak nyilvánvalóvá, amikor a gyerekek már egy kicsit idősebbek - amikor már volt lehetőségük hivatalos iskolai oktatásban részesülni.

A tanulási zavarok legkorábbi jelei

Finommotoros kontroll:

A finommotoros kontroll problémái már korán megmutatkozhatnak. Láthatjuk, hogy a gyerekek nehezen tanulják meg, hogyan kell helyesen tartani a ceruzát, nehezen használják az eszközöket, vagy akár a színezéstől vagy a formák rajzolásától is visszariadnak, nem szeretnek rajzolni.

Nyelvi nehézségek:

A nyelv megértésével vagy használatával kapcsolatos nehézségek annak jelei lehetnek, hogy a gyermeknél később nyelvi alapú tanulási zavart diagnosztizálnak. Ezen belül problémáik lehetnek az úgynevezett receptív beszéddel, ami azt jelenti, hogy nehezen értik meg a hallott vagy olvasott szavakat. Vagy küzdhetnek az expresszív beszéddel, azaz nehezen tudják kifejezni magukat szavakkal. Előfordul, hogy a gyermekeknek mindkettővel egyszerre lehetnek problémáik.

Korai olvasási készségek:

Bár a legtöbb gyermek az óvodáskorban még alig olvas alapvető szavakat, más módon is láthatók azok a készségek, amelyek az olvasás építőköveit alkotják. Ha egy gyermek pl. úgy tűnik, hogy nagyon nehezen tud ritmizálni, akkor erre érdemes figyelni.

Korai matematikai készségek:

A számokkal kapcsolatos problémák különösen az első osztály környékén válhatnak nyilvánvalóvá. Ha az első osztály végére a gyermek nem igazán érti meg az összeadás alapfogalmát, az mindenképpen aggodalomra ad okot. Ennek előzménye lehet, hogy nehezen érti a sorba rendezés fogalmát.

Hogyan segíthetünk?

A finommotoros kontrollal, illetve a receptív vagy expresszív beszédzavarral küszködő gyermekek számára speciális fejlesztés létezik. A fejlesztő- vagy gyógypedagógus együtt dolgozik a gyerekekkel a fogás, az izomtónus és a szem-kéz koordináció javításán, és segítenek a gyerekeknek szociális és önszabályozási készségeik fejlesztésében.

A beszéd- vagy nyelvi problémák esetén először érdemes a gyermekorvoshoz fordulni, aki ellenőrzi a gyermeke hallását, torkát és reflexeit, hogy kizárhassa az egyéb okokat, mielőtt javaslatot tesz a következő lépésekre. Ha ennek fizikai oka nincs, akkor a gyermeknek logopédus vagy gyógypedagógus tud segíteni kommunikáció fejlesztésében.

A beszéd és a motoros problémák (különösen, ha szociális kihívásokkal is együtt jelentkeznek) az autizmus jelei is lehetnek, amely a tanulási zavarokkal ellentétben sokkal korábban diagnosztizálható. Az autizmus tüneteinek felismerése és a beavatkozás rendkívüli fontossággal bír a gyermek további iskolai előmenetelét is illetően. Ha Ön, vagy a pedagógus észreveszi, hogy a gyermek az autizmus korai tüneteit mutatja, kérjen mielőbb időpontot gyermekpszichiáter szakorvoshoz, hogy ezt tisztázni lehessen.

Fontos kiemelni, hogy a tanulási nehézségek megélése általában negatívan hathat a gyermek önbizalmára. Szülőként fontos feladatunk támogatni a gyermekünk önbecsülését, megtanítani azokat a készségeket, amelyeken keresztül rugalmasabbá válhatnak, ha kudarcok érik őket. Emellett támogassuk azokat a fejlesztéseket, amikre gyermekünknek szüksége van. Ennek első lépése az elfogadás, és az ismeretszerzés vagyis pszichoedukáció az adott témában.

Szánjunk időt az olvasás élvezetének kialakítására, például úgy hogy a gyermek érdeklődési köréből indulunk ki, vagy számoljunk együtt a gyermekkel a mindennapi tevékenységek pl. főzés során, rajzoljunk, színezzünk közösen gyermekünkkel. A lényeg, hogy a tanulást természetesebbnek, kevésbé terhelőnek, és ha lehet, akár szórakoztatónak érezzük.

Vadaskert Alapítvány
Vadaskert Gyermekpszichiátriai Kórház és Szakambulancia
www.vadaskert.hu
www.vadaskertem.hu

Kérjük, adója 1%-ával támogassa a Vadaskert Alapítvány működését!
Adószámunk: 19007191-1-41